

ZAPUŠČINA
ALOŽIJA BOLHARJA

Urh, grof celjski.

(„Teharski plemiči.“)

Opera v treh dejanjih.

Spisal Anton Funtek. Uglasbil Viktor Parma.

Izdalo in založilo

„Dramatično društvo“ v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Národná Tiskarna.“

1895.

48034983
57 274122 412211

Osebe:

Grof Urh celjski	Bariton.
Pengar, župan teharski	Bas.
Marjetica, njega hči	Sopran.
Ivan, nje ženin	Tenor.
Valentin, Ivanov tovariš	Tenor.
Jerica	Alt.
Romar	Bas.
Glasnik grofa celjskega	Bas.

Fantje, dekleta, starejšine, viteški sluge, biriči, spremstvo
grofovo.

Dejanje se vrši na Teharjih sredi 15. stoletja.

Dom 983

D 227/1990

Predigra.

Prvo dejanje.

Hiša Pengarjeva; pred njo pogrnjena miza. Z jedne strani pridejo fantje, z druge dekleta; naposled Ivan z Marjetico.

Štev. 1. Zbor in arija.

Fantov zbor.

Slovesen spev skoz vas doní,
Le pojmo, krepka četa!
Brez vseh skrbij živimo mi
In ljubimo dekleta.
Rudečih ust poljub sladak,
Ljubečih rok objem gorak —
Kaj treba še, da sreča
Ljubezni se poveča?

Očij brezdanjih živi kras
In vitki stas života
Ustvarjen je samó za nas,
In naša vsa lepota!

A kar se v srcih vam godi,
Veljá le nam, to vemo mi —
Kaj treba še, da sreča
Ljubezni se poveča?

Pozdravljene, mladenke, tod,
Vam bodi pesem peta!
Zaroke mi slavimo god
Najlepšega dekleta!
Bog živi te, zaročni par,
Bog čuvaj ti ljubezni žar,
Da srečna sta, ta sreča
I nam blaginjo veča!

(Razvrsté se v polkrogu; Ivan z Marjetico poklekne pred Pengarja, da ju blagoslovi. Iz dalje se začuje večerni zvon.)

Pengar.

K Tebi, Bog, v višine svete,
Plove prošnje moje glas:
Za jedino svoje dete
Oče moli sivolas!

Božja milost bodi z vama,
Ki klečita pred menoj;
Srčni zvezi sreča sama,
Blagoslov očetni moj!

Da rodilo zlate klase
Polje vama bi plodno,
Da le blage, lepe čase
Zrlo vaju bi okó.

Mir in zlogo novi hiši,
 Dece mile cvet in kras —
 Milostivo, Bog, usliši
 Prošnje te ponižni glas!

Mešani zbor.

Mir in zlogo novi hiši,
 Dece mile cvet in kras —
 Milostivo, Bog, usliši
 Prošnje te ponižni glas!

Štev. 2. Zbor.

Zbor deklet.

Ti cvela si med nami,
 Naš najmilejši cvet;
 Mé puščamo s tožbami
 Najlepšo vseh deklet;
 Oh, tebi pa trepeče
 Na ustnih srečen smeh:
 Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

Mešani zbor.

Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

Zbor deklet.

Nevesta bodeš zvila
 Cvetov poročnih kras;

Na veke se ločila
 S tem vencem boš od nas!
 Naj prosimo ljubeče
 Zaté v trenutkih teh:
 Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

Mešani zbor.

Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

Zbor deklet.

Oh, skoro se ti skrije
 Dekliških let sijaj,
 A že ti duša pije
 Ljubezni soj in slaj;
 Ljubezni soj trepeče
 Svetál in čist v očeh:
 Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

Mešani zbor.

Daj Bog, daj Bog ti sreče
 V prihodnjih lepih dneh!

(Nastopi romar.)

Štev. 3. Recitativ in dvospev.

Pengar.

Kam li, častiti vas gospod,
Tu mimo vodi pozna pot?

Romar.

Prišel po daljnem svetu
Tuj romar sem v ta kraj;
Pri svetem bil očetu,
Domov potujem zdaj.
A težka meni hoja,
Teló želí pokoja;
Zató, če tukaj smem
V zavetji prenočiti —

Pengar.

Prispeli, mož častiti,
K postrežnim ste ljudém.
Če vseč vam v družbi naši
In šum nocojšnji vas
Mordà odtod ne plaši,
Ostánite pri nas!

Romar.

Pozdrav vsi družbi vaši!
Hitreje mine čas,
Ko blagi se ljudjé
Pri dobri vinski čaši
Življenja veselé.
Rađ čujem šalo, smeh,

Veselje ni še greh.
 Ne dajte se motiti:
 V trenutkih hočem teh
 Za vas Bogá prositi.

(Vsi razven Ivana in Marjetice sedejo za mizo. Ko séde romar, odpnè se mu halja in Valentin zapazi pod njo oster nož. Romar se hitro zapnè; Valentin ga odslej opazuje strogo.)

Marjetica.

Bridkóst srcé mi stiska,
 Kakó mi je tesnó!

Ivan

A dej, čemú ta strah,
 Čemú ta pogled plah?

Marjetica.

Poglej, kakó se bliska
 Popotniku okó;
 Oh, jaz bojim se teh očí,
 Verúj, da romar tujec ni!

Ivan.

Kakó veliš? Kak govor čuden,
 Obraz kakó preplašen tvoj!
 Mož svet je to, popotnik truden,
 Ki tu prenočil bo nocoj.

Marjetica.

A jaz se ga bojim —

Ivan.

Čemú?

Da tujec je, naj te ne plaši.
 Saj miren je glasnik mirú,
 Proseč blaginje hiši vaši.
 Uteši se, da lepi dan
 Veselo nama bo končan.

Marjetica in Ivan.

Živó se v duši meni
 Budí spomin krasán,
 Da nama zaželeni
 Poročni pride dan!

Marjetica.

Svetál prizor se javlja:
 Glej, razsvetljen oltar —

Ivan.

Duhovnik blagoslavlja
 Pred njim ljubeči par.

Marjetica in Ivan.

Zavezi kliče sreče
 Pobožnih svatov zbor,
 A z mano ti proseče
 Oziraš se navzgor:

Ivan.

Cvetoča ti nevesta,

Marjetica.

Ljubeč ti ženin moj!

Ivan.

Družica bodi zvesta!

Marjetica.

Ti zvest pri meni stoj!

Oba.

A Bog nebeški brani
Bridkostnih naju dnov,
Bog nama stoj na strani
In blagoslov Njegov!

Štev. 4. Scena.

Marjetica.

Globoko v duši strah me peče
Bridkost me zapustiti neče —
Oh, glej! Kaj vidim? Valentin
Razjarjen vstaja — kaj poreče?
(Stopita bliže.)

Valentin.

Vam bodi vsem ta opomin,
Ki z mano ste pri mizi zbrani:
Kdor skrivoma orožje hrani,
Odlóži ga!

(Fantje skočijo izza mize.)

Prvi.

Ha, kaj, kakó?

Drugi.

Da prav smo čuli?

Tretji.

Nam dé to?

Prvi.

Orožje mi?

Drugi.

Čemú nam bo?

Tretji.

Besedo, Valentin, prekliči,
Prekliči jo pri tej-le priči!

Valentin.

Nikdár!

Fantje.

Ne žali nas!

Valentin.

Mirujte!

Kar sem ukazal, novič čujte:
Orožje v stran!

Ivan.

Prijatelj, mir!

Čemú nocoj ves ta prepir?
Povem ti, nisem ga zaslužil!
Ti, ki vsekdar takó udan
Z menoj si se, prijatelj, družil,
Nocoj budiš prepir glasán.

Valentin.

Toda —

Ivan.

Ne, pústi!

Valentin.

Ali védi:

Izdajnik tu sedí pri nas!

Prvi fant.

Izdajnik?

Drugi.

Ha! In v naši sredi?

Vsi.

Kje, kdo?

Marjetica.

Moj Bog!

Romar.

On žali vas!

Kdo neki v takem mirnem časi

Orožje nosil bi na vási?

Sevé, naposled, kje drugod —

Valentin.

Pustite v miru nas, gospod!

Kaj vi, če hodite po sveti,

Orožje morate imeti?

Romar.

Jaz? Mene brani častni stan;

Uboštvo in imé je božje

Najboljše romarju orožje;
Lahkó tedaj čez hrib in plan
Potuje varno mož mirán;
Zató —

Ivan (zgrabi romarja).

Dovolj, izdajnik kleti!
Kaj tod se ti iz halje sveti?
Ha, nož? To tvoj zaročni dar?
Zgrabite ga, to je slepar!

(Vsi skočijo izza mize; nemir.)

Valentin.

Dà, čujte! Pazno že ves čas,
Kar tujec je prišel med nas,
Pozorno sem na njega gledal,
Ker ni mi všeč njegov obraz.
In prav ko je za mizo sedal,
Tedaj se halja mu odpnè,
In svetel nož zablisne se.
Že hotel nádenj sem skočiti,
A nisem hotel vas plašiti —

Fantje.

Kaj, to slepar?

Nekateri.

To romar ni?

Drugi.

Res, glejte, od strahú medlí!

Vsi.

Zgrabimo ga!
(Obkolijo romarja.)

Pengar.

In jaz vesel
Takó sem ga med nas vzprejel!
Dej, kaj si hotel v mirni družbi?

Nekateri fantje.

Kdo si? Odkod?

Ivan.

V čegavi službi?

Romar.

Poglejte nož; vse vam pové,
Mordà spoznate zvezde té.

Ivan.

Grb celjskih grofov!

Vsi (osupli).

Oh, gorjé!

Romar.

Hahá, kàj ne, to druga stvar?
Mraz trese vas po vsem životi;
Da nihče tod se me ne loti,
Grof Urh je meni gospodar!

Ivan.

Zdaj ne! Mi gospodarji prvi!

Valentin.

Dej, česa iščeš v družbi tej?

Ivan.

Sicèr ta nož se v tvoji krvi
Namakal boče — brž povej!

Fantje.

Dà, prav! Predri sleparja!

Romar.

Stoj!

Mogočen grof gospod je moj,
Od srca vam vsekdár prijazen,
Todà gorjé, če njega kazen —

Fantje.

Dovolj!

Ivan.

Govôri!

Romar.

No, pa bodi!

Poslan po svojem sem gospodi,
Da romar prenočim pri vas
In zvem, kjer spi nevesta mlada.

Marjetica.

Moj Bog! Gorjé!

(Zgrudi se na klop in si zakrije obraz.)

Dekleta.

Bog váruj nas!

Ivan.

Potem, govôri, kaj potem?

Romar.

Počasi, vse vam še povem:
Ko polnočni bi prišel čas,
Tedaj dospel bi grof iz grada —

Ivan.

Peklà zalega! Torej to!
Počakaj, Urh, ne bo takó.
Še nam je dana ta oblast,
Da branimo dekliško čast! —

Valentin.

Domov sedaj, domov, dekleta,
Sedaj pač nam dohaja čas!
Domov, a krepka naša četa
Pozorno čula bo za vas!

(Dekleta odhajajo preplašena; samó Marjetica in Jerica ostaneta.)

→#←

Štev. 5. Finale.

Ivan.

Dej, ali bodé sam nocoj?

Romar.

Biriča vzame dva s seboj —

Ivan.

Takó se torej nam godí:
 Nobeden dom že varen ni,
 Celjan velí, in hlapcev četa
 Prihruje v hišo — tolpa kleta! —
 In jemlje, kar v rokó dobí!
 Dokdaj takó, to vprašam vas,
 Grof bode še sramotil nás,
 Dokdaj odvajal nam dekleta?

Marjetica. Jerica. Valentin. Pengar. Fantje.

Takó se torej nam godí:
 Nobeden dom že varen ni.
 Celjan velí, in hlapcev četa
 Prihruje v hišo — tolpa kleta! —
 In jemlje, kar v rokó dobí!
 Dokdaj takó, to vprašam vas,
 Grof bode še sramotil nas,
 Dokdaj odvajal nam dekleta?

Romar.

Takó tedaj velite vi,
 Da dom noben že varen ni.
 On zapové, in hlapcev četa
 Prihruje v hišo — tolpa vneta! —
 In jemlje, kar v rokó dobí.
 A čujte, kaj vam pravim jaz:
 Nikdár ne pride tisti čas,
 Da njemu moč bi bila vzeta!

Fantje.

Ha naša je nocoj osveta:
Vračila je ugoden čas —
Celjan, varúj se nas nocoj!

Ivan.

Vi torej družni ste z menoj?

Fantje.

Dà, vsi, ki tu smo zbrani!

Marjetica (se privije Ivanu).

Kaj hočeš? Oh, ljubljenec moj,
Nikar, nikar! Pri nas ostani!
Dobrotni Bog, kak strah, kakó
Od groze mi drhtí teló . . .
In oče tam —

Pengar.

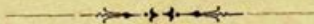
Bog sam nas brani!
Srčno ga mólil, prosil bom,
Da ščitil bi ta častni dom.

Ivan.

Ne boj se, ljubo dete,
Prišel je čas osvete
Za sto in sto krivic.
Za čast se naše vási
V nebó prisega glási,
Naš klic je boja klic!

Fantov zbor.

Za dom, za čast! V nebó doní
Prisega naša sveta!
Kot jeden mož stojimo mi
Za mila nam dekleta.
Vihrāj preteč vihar okrog,
Zaščitnik naš je večni Bog —
Naprej za prava sveta,
Naprej, ponosna četa!

Drugo dejanje.

Hiša Pengarjeva z balkonom; blizu nje ob drevesi slonita Ivan in Valentin; za hišo prežé fantje, Noč; samó Marjetičino okno razsvetljeno.

Štev. 6. Romanca.

Ivan.

Zemljo noč pokriva,
Svet pokojno spí;
Blažen, kdor počiva
V sanjah brez skrbí —
Bog, varúj ga ti!

Ali kdor gré z doma,
V srci zlobno strást,
Kdor samotno roma
Skrunit hišno čast —
Bog, kaznúj ga ti!

V duši svoji nosim
Sliko nje zvestó;

Zanjo molim, prosim
 Blaženo nebó —
 Bog, varúj jo ti!

Štev. 7. Scena quasi recitativo.

Valentin.

Polnoč se bliža. Ako prav
 Govoril romar je, poslanec,
 Potem pač skoro naš pozdrav
 Začuje Urh, naš dobri znanec.
 In kak pozdrav! Vse žive dní
 Ne bode zábil te nočí!
 Ne mehki glas mladenke mile,
 H kateri hoče iti v vás,
 Do cela drug mu bode glas,
 In zbal se bode njega sile. —
 A ti molčíš?

(Ivan strmí predse; ne gane se.)

Prijatelj, glej,

Takó te nisem zrl doslej!
 Okó, sicèr takó plamteče,
 Ugaša ti — život trepeče —
 Hej, kvišku, brate, v noči tej!
 Pomisli, ženin si na straži
 Za njó, umeješ li, za njó?

(Ivan se zgaue.)

Junaka se nocoj izkaži,
 Za njo povzdigni pest močno;

Pogúbi, kar se ti uprè —
 Takó — okó ti živo zrè —
 Zdaj dvigaš glavo, stiskaš pest —
 Takó, zdaj si branitelj zvest
 Mlardenke zveste!

Ivan.

Dà, vsekdár!
 A glej, prebil sem hud vihar
 V trenutkih teh! Na mojo vero,
 Premišljaj sem, kaj čaka nas,
 Če res izvedemo namero.

Valentin.

Ti?

Ivan.

Sram me je — nocoj je čas —
 On ali jaz!

Valentin.

On ali ti!

Ivan.

In vender, glej, to me bolí;
 Po takem dnevi taka noć!
 A bolj še mi pogublja moč
 Spomin na miljeno mladenko!
 Oh, ti ne veš, kakó je grenko,
 Kakó je bridko čustvo to,
 Da ondu v sobi toži, joka.
 A jaz — srcé mi v prsih poka —
 Jaz tu stojim, ne vem, kakó . . .

Valentin.

Ne veš? Pomisli nanj samó!

Ivan.

Dà, nanj! . . . Prav zdaj mordà se bliža,
 Da zvršil kleti bi namen!
 A predno nam odvede plen,
 Da Bog nasilnika poniža!
 Ej, grof, da te imam v oblasti,
 Pred mano v prah bi moral pasti,
 Vijoč se od strahú po tleh!
 A jaz s krvjó bi tvojo greh
 Izbrisal na vse večne čase — —
 Ha, mirno!

(Marjetica in Jerica prideta na balkon; Ivan in Valentin se umakneta).

Štev. 8. Arija in dvospev.

Marjetica.

Nevesta mlada bila —

Ivan.

Čuješ li te glase?

Marjetica.

Presrečna sem takó!
 Ljubezen meni mila
 Odprla je nebó.

Spomin na dni cvetoče
 Dekliških mojih let,
 Poglèd na dni bodoče —
 Oh, lep je bil ta svet!

In zdaj? ... Prešla je dōba,
 In v srci žgè bolešt:
 Po sreči moji zlōba
 Izteza ljuto pest!

Kot jastreb grof oholi
 Pridere v mirni stan,
 Nevesta plakam v boli
 Na svoj najlepši dan.

Če je pregreha bila,
 Da srečna sem takó
 Ljubezen mlado pila,
 Ne sodi me, nebó!

Ferica.

Ne plakaj, blede reva,
 Iz duše globočin!
 Na žalost tega dneva
 Izgini ti spomin!

Marjetica.

Ne, ne, oh, dušo bega
 Neznosna mi zavest:
 Na veke dneva tega
 Ostane mi bolešt!

Ferica.

K Devici v srčeni boli
 Ozriva se v nebó,
 Devico sveto mólí
 In prôsi jo srčno!

Obé.

Sveta Deva,
 Zri nizdol!
 Tebi reva
 Tožim (toži) bol!
 Ti ublaži
 Mi (ji) vihar,
 Brani, straži
 Me (jo) vsekdár!
 Bridko joče
 Mi (ji) srcé;
 Slušaj vroče
 Te prošnjé:
 Sveta Deva,
 Zri nizdol!
 Tebi reva
 Tožim (toži) bol!
 Mene, (njo in) njega
 Váruj zlega!

(Odideta v sobo. Ko utihue petje, začuje se iz dalje pesem grofova.)

Štev. 9. Entrée-valček.

Grof (za prizorom).

Krepkó bi zavrisnil,
 Zaúkal na glas
 Kot fant, ki k dekletu
 Gré svojemu v vás.

Valentin.

Kaj? Čuješ? Brž, stopiva v stran —
 Sedaj prihaja —

Ivan.

Dà, Celjan!

A jaz —
 (Hoče se izviti, Valentin ga zadržuje.)

Valentin.

Kaj hočeš? Kaj te moti?
 Mirúj, ne hōdi mu naproti!

Ivan.

Ubijem ga na kletem poti!

Valentin.

Mirúj! Ti sam, a tam trijé —
 Poskrijva se — tam stopa žé.
 (Marjetica in Jerica se prikažeta pri oknu.)

Grof (bliže).

Veselo mi v prsih
 Utriplje srcé:

Deklè bom najlepše
Pritisnil nasé.

Plačilo obema
Cesarsko podám,
A njo za plačilo
Obdržal bom sam.

Ivan.

Gorjé ti bodi, grof, gorjé!

Marjetica.

O Bog — kaj vidim — tu so žé!

(Valentin siloma odtira Ivana v skrivišče; Marjetica in Jerica se skrivata; v sobi ugasne luč. Skoro nastopi grof z dvema baričema; vsi opravljeni po fantovsko.)

Grof (tiho).

Veselo mi v prsih
Utriplje srcé:
Deklè bom najlepše
Pritisnil nasé!

Štev. 10. Recitativ in podoknica.

Kaj hodita takó, bedaka,
Kot prav ne vedela bi, kam?
Sram vaju bodi, v dušo sram,
Da senca vaju plaši vsaka!
Hitreje, pravim! Rad bi žé
Mlardenki zrl v očí lepé . . .

Resnično: ondu njen je dom,
 Kjer ženin skoro vstopil bom,
 Kadàr pokliče romar nas.
 Prelepa noč! Priroda tiha
 Povsodi zgolj ljubezen diha —
 Stražita zunaj me tačas,
 A ko velim, tedaj odtod
 Stopita sèm.

Biriča.

Dà, prav, gospod!
 (Obstaneta.)

Grof (zase).

Vse tiho! Kje li moj birič?
 Vse spí — nikjer ne čutim nič.
 In ona? Kaj če pesem moja
 Vzbudí mladenko iz pokoja?
 (Zapoje pod oknom Marjetičinim.)

Tebi le se glási
 Spev ljubeči moj!
 Ti najlepša v vási,
 Slušaj me nocoj!
 Daj, da te objamem,
 Od ljubezni vnet;
 Daj, da s sabo vzamem
 Rožo vseh deklet!
 Rožo te gojiti
 Hočem zvest vrtnár,
 Ljubec veren biti
 Hočem ti vsekdár!

Tibi hram odkleni
 Brez strahu sedaj,
 In zaupno k meni
 Pridi v naročaj.
 Nikdo te ne vidi,
 Če odpreš mi dom,
 Pridi torej, pridi,
 Da tvoj ženin bom.
 Noč, glej, zemljo krije
 In ljubezni žar
 Nama naj zasije
 V noči za vsekđár.

Marjetica in Jerica (v sobi).

Sveta Deva,
 Zri nizzdol!
 Tebi reva
 Tožim bol:
 Mene, njega
 Váruj zlega!

Grof.

Kaj to? Kak glas? Kaj neki moli?

Štev. 11. Scena, arija in zbor.

Pa ne, da bi poslanec moj —
 Ha, dalje! Bodi kakorkoli,
 S seboj odvedem jo nocoj!

(Fantje planejo iz skrivališča; Ivan skoči h grofu, zgrabi ga z levo roko za vrat, z desnico mu nastavi nož na prsi. Drugi za-
 lotijo biriča. Hrup. Marjetica, Jerica na balkonu.)

Ivan.

Postoj! Nikamor več odtod,
Da ti odvajal bi dekleta?
Ubij te grom!

Grof.

Ha, tolpa kleta,
Razbojnikov ponočnih rod,
Kaj hočete? Zakaj mi pot
Ustavljate? Res, jako častno:
Trije smo mi, hahá, a vas?
Oj, teh junakov, ki na nas
Krdeloma drevé oblastno!

Ivan.

Urh, celjski grof, podaj se nam!
(Grof se zdrzne, seže po skritem noži, ali Ivan mu ga izvije in
vrže od sebe.)

Grof.

Ha, kaj, kakó? Poguba vam!
Dà, grof sem res, in moja moč
Dovolj mendà vam vsem je znana —

Ivan.

Kdo pač bi ne poznal Celjana?
Iz širih grádov, tesnih koč
Pobegne rádst in pokój,
Ko vanje grajskih hlapcev ròj
Pridrè na grofovo povelje,
Da mu zvrší ohole želje!

Grof.

Zató se boj!

Ivan.

Čemú? To noč
Ne brani vas nobena moč.
Zgrabite ga, če sam ne gré!
Zvežite grofovske roké.

Grof.

Kaj? Meni to? Nazaj, na stran!
Jaz, celjski grof, vam ukazujem,
Jaz, ki Zagorju poveljujem,
Grof Urh, hrvaški zemlji ban —

Fantje.

In naš jetnik sedaj!

Valentin.

To noč
Ne brani vas nobena moč.

(Pengar pride počasi, trudno iz hiše in stopi pred grofa. Fantje v polkrogu. Molk.)

Pengar.

Ti, ki o pozni uri,
Ko spi vesoljni svet,
Pred moje hodiš duri,
Ti strah ženâ, deklet,
Od mene si proklet!

Dom skruniš moj pošteni,
 Od grešne strasti vnet —
 Daj, smrt odloči meni,
 A čuj, kaj dejem spet:
 Grof, bodi mi proklet!

(Pengar odhaja; pred hišo se zgrudi na klop, podprè glavo in sedi nepremično. Molk; samo Marjetica ihti pri oknu. Skoro nató prihití z Jerico k očetu in ga tolaži.)

Grof.

Kaj je dejal, hahá?
 Kaj hoče stavec tá?
 Naj rajši spi domá!

Ivan in fantov zbor.

Ne rogaj se, za Boga!
 Gorjé, kdor kletvi roga
 Očetni se takó!
 Trepeči od bojazni,
 Grof, prôsi, da ne kazni
 Pravično te nebó!

Grof.

Dovolj! Prosite rajši sámí.
 Da ne prišél bi nikdar dan,
 Ko vrne vam to noč Celjan!
 Gradú zapró vas tesni hrami,
 Podzemske ječe, kjer nikdár
 Nebeški ne posije žar;
 Varujte se!

Št. 12. Scena in arija.

Fantje.

Grof celjski, z nami!

Grof.

Nikdár!

Ivan.

Zgrabíte ga!

(Fantje ga primejo.)

Naprej!

Grof.

Varúj vas Bog, ko pride čas!
 A ti, ki tođ veluješ, dej,
 Kaj hočeš z mano v noči tej?

Ivan.

Kaj hočem? Poučiti vas,
 Da nihče v vás ne sme k dekletom,
 Ki branimo jih mi! Pred svetom
 Sramota vaša se razkrij,
 Šicèr bodite brez skrbíj.
 Zapremo vas v globoko klet,
 A jutri bode zvedel svet,
 Kje celjski grof je bil ujet!

Valentin in fantje.

Ujet grof Urh pri nas — hahá,
 Kakó novost bo lepa tá!

Grof.

Slušajte, fantje, kar vam dem:
Pogum mi dobro vaš ugaja,
A zdaj pustite me, naj grem.

Valentin.

Brez nas nikamor s tega kraja!

Ivan.

Ne, grof; kar nič ne bode s tem:
Vi greste z nami —

Grof.

A za vraga!
Kaj takšen vam zapor pomaga?
Bogato vse vas obdarim;
Dovolj mi je zlatá in blága,
Da vas takó poplačam ž njim,
Kot knez noben, ni kralj ni car
Slug zvestih plačal ni nikdár. —
Kaj menite? No, kaj velite?

Ivan.

Grof, slabo ni, kar govorite,
A tak obet ne mami nas.
Čemú naposled takšen kras?
Solzé na njem goré prelite!
Ne, polja nam dovolj rodé,
Zlatá dovolj je v njivah naših,
In sila rok, ki vas držé,
Nam ljubša je od zlatov vaših.

Fantje.

Res je takó.

Grof.

Čast, komur čast!
Besedam moškim tem se čudim!
Tak govor, to je prava slast:
Zlatá vam v izobilji nudim —
Vi nečete. Spoštujem vas;
Vedenje to je plemenito
In vredno, da mu pride čas,
Ko bode vsakomur očito.
Zató velim takó gospod:
Kaj, če s podpisom vas častitim,
Prijatelji, uplemenitim?
Če s plemstvom vaš ponosni rod
Na vekov vek nocoj okitim?

Prvi fant.

Kakó?

Drugi.

Uplemeniti nas?

Tretji.

Grof, tak obet vesel pozdravljam!

Prvi.

Za ceno to pustimo vas.

Grof.

Jaz pa obet vam svoj ponavljam.
Besedo viteško zastavljam,

Da plemenit bo rod in dom!
 Dve zvezdi vam poklonil bom
 Od svojih treh, a vi pazite,
 Da nikdar jih ne zatemnitate.

Nekateri fantje.

Čast grofu!

Vsi.

Čast in slava nam!

Grof.

A zdaj me, fantje, izpustite!

(Izpusté ga.)

Ivan.

Grof, véдите, obetam vam,
 Če nas slepite kakorkoli —

Grof.

Kakó li? Starejšinstvo voli
 Vam jutri, svete Ane dan,
 Načelnika. Ves narod zbran
 Od blizu bode in okoli,
 In pri volitvi tudi jaz
 Navzočen bom z gospôdo svojo.
 To bodé baš ugodén čas.
 Da vse začuje voljo mojo. —
 Vaš rod je hraber bil vsekdár,
 Junaških dedov vaših čini,
 Vsakomur so živó v spomini,
 Njih čet ni strl noben vihár.

To, fantje, bodi vzrok jedini,
Da vas za plemiče priznam.

Ivan.

Dovolj ta vzrok nam prija sam.

Štev. 13. Finale.

Grof.

Plačilo pač drugačno
Zaslužite zató,
Da ste nocoj zvijačno
Zalezli me takó.
A bodi! Radi njé,
Marjetice lepé,
Opraščam vam samó.

(Marjetici.)

A ti, ki sama kriva
Nocojšnje si nočí,
Mladenka ljubezniva,
Pristopi bliže ti!

(Marjetica se boječe približa; ž njo Jerica in Pengar. Marjetica poklekne pred grofa.)

Marjetica.

Proseč klečim pred vami tod:
Bodite milostni, gospod!

Grof.

Vstani, vstani! Kazni
Moje se ne boj;
K meni brez bojazni
Dvigni pógled svoj!

Glej, srcé mi jasníl
Teh očfj je žar;
Morda mi ugasnil
V njem ne bo níkdár.

Ko na nóčni stezi
V dom se vračam svoj,
Prvič, zadnjič sezi
V roko mi nocoj!

(Drži jo dolgo za roko; hipno se obrne, da odide.)

Ivan.

Slobodno, grof, domov hodite,
A jutri svoj obet zvršíte.
Kot hrast takó je čvrst naš rod,
To pómnite vsekdár, gospod!

(Grof odide z biričema.)

Fantov zbor.

Očetov junaški je meč
Od krvi sovražne bil rdeč;
Ž njo črke naš rod je zarisal,
Listíno si plemstveno spisal.

Karkoli ponosni nam ded
Zapisal je nekdam besed,
Nikoli jih nismo zabili,
Na veke jih bomo častili.

Globoko nam v prsih živé:
Junaško srcé in roké,
Branitelji vedno resnice,
A nikdar laži in krivice! —

Tretje dejanje.

Odprt prostor na vasi; na sredi lipa, zadaj na vzvišenem prostoru bogato okrašen šator za grofa in starejšine. Pod lipo Ivan, Valentin in fantje. Zbor deklet prihaja pojoč, za njimi Pengar, Marjetica in Jerica. Iz dalje se čuje zvonjenje.

Štev. 14. Zbor in čveterospev.

Mešani zbor.

Zvonove čuj ubrane,
Kakó pojó čez plan;
Slovesno svete Ane
Oznanjajo nam dan.
Sedaj čez plan in goro
Prihajal bode skoro
Pobožni verni rod;
Iz duše bo udane
Praznoval svete Ane,
Svetnice naše god.
Zvonove čuj ubrane,

Kakó pojó čez plan,
 Slovesno svete Ane
 Oznanjajo nam dan!
 (Pozdravljajo se in si podajajo roké.)

Ivan (Marjetici).

Bledo lice tvoje,
 Kalne ti oči —
 Reci, dèkle moje,
 Kaj li te teží?

Marjetica in Ivan.

Ali ti je môči
 Vprašati takó?
 Oh, spomin te nôči
 Žali me (jo) hudó.

Ivan, Jerica, Pengar.

Zabi, kar prebila
 Bede si nocoj,
 Oj, mladenka mila,
 Zjasni pógled svoj!

Marjetica.

Oh, kakó zabila
 Bedo bi nocój?
 Oh, kakó zjasnila
 Žalni pógled svoj!

Pengar.

Dà, res, zabimo, kar je bilo :
 Iz nôči lep se dan rodi,
 In solnce novič sije milo,
 Kadàr pobegne mrak noči. —
 Prepričan sem, da lepše dni
 Imeli bomo, če seveda
 Ostane grof nam mož beseda ;
 No, tudi to me ne skrbi.
 Če namreč kdaj na čast priseže,
 Obet ga takšen vselej veže —

Fantje.

Beseda ta nas veseli

Pengar.

Zatorej upam, da veselo
 Poroke poslavimo dan ;
 Umeje se, da vse krdelo
 Povabljam nanj —

Fantje.

Pozdrav srčan!

Pengar.

In tudi druga čast vas čaka,
 Posebno tebe, vrli zèt,
 Ki vedno lep sodrugom vzgléd
 Podajaš pravega junaka.
 A tam že starejšine naše
 Prihajajo — tedaj tačas
 Pozdravljeno krdelo vaše!

Ivan.

Pozdravljeni!

Fantje.

Bog žívi vas!

(Pride šest starejšin; Pengar se jim pridruži, vsi odidejo proti šatoru. Fantje in dekleta se primejo za roke in zaplešejo.)

Štev. 15. Kolo.

Kolo pleše četa naša,
Fantov zbor in zbor deklet,
Srčna čustva pa razglaša
Spev iz duše dnà zapét.

Kaj veselje ne kipelo
Glasno bi na dan takó?
Saj prelepo in veselo
Žitje naše je mladó.

Kolo pleše četa naša,
Fantov zbor in zbor deklet.
Srčna čustva pa razglaša
Spev iz duše dnà zapét.

(Začuje se znamenje na rog; grof se približa s spremstvom.)

Št. 16. Scena, arija in zbor.

Grof.

Ne dajte se motiti
 Na svete Ane god;
 Ta dan se veseliti
 Srčno ves mora rod!

Fantje.

Pozdravljeni, gospod,
 Grof celjski plemeniti!

Grof.

Rad gledam vas takó;
 Kdor dan na dan se trudi,
 Naj veselí se tudi,
 Da si zvedrí glavó
 Le dalje v lahki ples,
 Le pojte čvrsto vmes!

(Čimdalje več národa prihaja; fantje in dekleta plešejo kolo; grof jih gleda nekaj časa, potem stopi s spremstvom v šator.)

Kolo.

Kaj veselje ne kipelo
 Glasno bi na dan takó?
 Saj prelepo in veselo
 Žítje naše je mladó.

Pleši, pevaj, četa naša:
 Zbor iz duše dnà zapét

Srečo našo naj razglaša,
Rádost hvali mladih let!

(Grofov glasnik zatrobi pred šatorom na rog. Vse ljudstvo se obrne proti šatoru.)

Glasnik.

Vam vsem, ki zbrani ste okoli,
Takó naznanja moj gospod:
Danès, na svete Ane god,
Zbor vaših starejšin izvoli
Načelnika, ki fantov voj
Voditi bode mogel v boj
In tudi mir doma braniti
Načelniku se pokoriti
Vsakómur je in v vseh stvaréh,
Tičoóih hišnega se reda,
In prav takó njega beseda
Veljati mora v bojnih dneh. —
Takó naznanja vam ta dan
Urh, celjski grof in ortenburški,
Zagorski knez, hrvaški ban,
Slavonski ban in dalmatinski!

(Glasnik iz nova zatrobi na rog; starejšine stopijo v šator. Doóim se vršl volítev, stojé nekateri skupaj; Ivan se potihoma razgovarja z Marjetico. Nekateri fantje privalé pod lipo sodec vina in pijó, drugi plešejo z dekleti.)

Kolo.

Pleši, pevaj, četa naša!
Zbor iz duše dnà zapét

Srečo našo naj razglaša,
Rádost hvali mladih let!

(Grof in starejšine stopijo iz šatora; glasnik zatrobi.)

Glasnik.

Takó se daje vam na znanje,
Da Ivan Mlinarjev izbran je
Za voja fantovskega roja.

Fantje.

Bog živi ga!

Vse ljudstvo.

Bog živi voja!

(Fantje vihté klobuke in se gnetó okolo Ivana.)

Glasnik.

Sedaj pred svojega gospoda
Vòj stopi teharskega roda!

(Fantje z Ivanom na čelu stopajo proti šatoru.)

Fantov. zbor.

Zastava vihrá,
Orožje žvenkeče;
Na borbo, hurá!
Sovrag naj spozná
Krdelo grmeče!

Ivan se pokloni grofu.)

Grof (začuden).

Ha, ti!

(Po kratkem molku.)

Prisezi mi v rokó
Udanost trajno in zvestó.

Ivan (mu seže v roko).

Prisezam vam, da branil bom
V viharji, v miru rod in dom!

Grof (potegne meč in pokleknuivšega Ivana ž njim trikrat ploskoma udari po plečih).

Ne sluga, nego vitez moj
Odslej boš v bojih stal z menoj!
Načelnik ti si četi slavni,
Pred njo plašán beží sovrág;
Kot dedje tvoji starodavni
Ti vódi jo do novih zmag!
Pokonci prapor vselej nôsi,
Stoječ nezmajno kakor hrast,
A meč s krvjó sovražno rôsi,
Če térja tvoja, moja čast.
Sloboden ti, prost dom s teboj —
Le vstani, vitez novi moj!

(Viteški sluge prinesó Ivanu viteško opravo, denó mu oklep na prsi, opašejo križasti meč, posadé šlém na glavo, obesijo široki ščit na levo rame in dadó zastavo v roko. Dočim se to vrší, pôje)

Fantov zbor.

Zastava vihrá,
Orožje žvenkeče,
Na borbo, hurá!
Sovrag naj spozná
Krdelo grmeče!

(Fantje dvignejo Ivana na rame; veselo pozdravljanje zbranega národa.)

Štev. 17. Arijeta z zborom in arija.

Zbor deklet in Marjetica.

Duša tvoja (moja) pije
 Sreče tiho slast,
 Saj i tebi (meni) sije
 Ljubljenčeva čast!

Vznesena postava —
 Kje li vitez tak?
 Slava tebi (meni), slava:
 Tvoj (moj) je ta junak!

Glasnik (zatrobi; potem)

Slušajte vi, ki tu ste zbrani,
 Kaj celjski grof vam še oznani!

Grof.

Kadàr vihar se bojni vname,
 Od vas zvestejših nimam slug.
 Na moj ukaz vi dom in plug
 Zapuščate in posel drug,
 Hiteč na boj junaški zame.
 Zvestobo táko sem ukrenil
 Poplačati denašnji dan;
 Začuj me torej, národ zbran:
 Po milosti sem svoji sklenil,
 Urh, celjski grof in ortenburški,
 Zagorski knez, hrvaški ban,
 Slavonski ban in dalmatinski,
 Da vas povzdignem v plemski stan!

Od zvezd, ki se na modrem polji
 Ponosno v grbu mi blesté,
 Za grb vam dajem zvezdi dvé,
 A pismo to takó vam dé,
 Napisano po moji volji :
 Za plemiče, to sem ukrenil,
 Priznavam vas od tega dné;
 Začuj me torej, národ zbran :
 Po milosti sem svoji sklenil,
 Urh, celjski grof in ortenburški,
 Zagorski knez, hrvaški ban,
 Slavonski ban in dalmatinski.
 Da vas povzdignem v plemski stan!
 (Znamenje na rog; grof izročí listino Pengarju.)

Vsi.

Celjanu slava! Prost naš rod!
 In plemenit! Vsakdó gospod!
 (Fantje točijo v kozarce, starejšine dvigajo čaše.)

Štev. 18. Finale.

Pengar.

Pôrok sreče naše
 Bodi pismo vaše;
 Grof, zató i jaz
 V starejšin imeni
 Zanje hvalim vas.
 Viteška beseda,

Ki junak jo ceni,
 Veže vas odslej;
 Mirno torej gleda
 Nam okó naprej;
 Na blaginjo vašo,
 Grof, dvigujem čašo!
 (Trkajo in pijó.)

Ivan.

Natočimo v čaše svoje
 Kapelj zlatih še enkrát;
 Z bratom brat naj srčno poje,
 Brata mi pozdravljaj brat!

Zemlja rodna, zemlja sveta,
 Tebi mi nazdravljamo!
 Tebi v blagost brez trepeta
 Srčno kri zastavljamo.

Zorne naše so mladenke,
 In možjé so ródu čast —
 Žívi, žívi Bog Slovenke,
 Žívi rod in njega last!

Solnčne so planine naše,
 Cvetni logi, senčen gaj —
 Kvišku, bratje! V roko čaše:
 Žívi Bog slovenski raj!

(Trkajo, Ivan stopi k Marjetici in ji napija.)

Grof.

Dovolj tedaj! Da ne pozabim:
Kadàr poroke bode god,
Tedaj pač upam —

Pengar.

Dà, gospod!
Na te poroke god vas vabim,
Če namreč s prostimi bi kmeti
Hoteli v družčini sedeti.

Grof.

Ne pozabite, da ta dan
Povzdignil sem vas v plemski stan,
Da torej bodem v društvu vašem
Kot v plemenitem zboru našem.

Fantje.

Na zdravje plemstvu! Slava nam!
Napijmo še — grof, slava vam!

Ivan.

Takó tedaj končano
Vse danes je lepó;
Gospod, besedo dano
Zvršili ste zvestó.

Grof.

Kar celjski grof obeta,
Nikdàr še zábil ni —

Ivan.

Zahvaljam vas, gôspod!
A kaj beseda sveta,
To vemo tudi mi!

Grof.

Dvignite zopet čaše,
Slaveč denašnji god! —
Nezmajno vselej stoj
Krdelo zvesto vaše
Za dom in národ svoj.

Krepkó spev dôni vnet:
Na večne, večne čase
Bog živi rodni svet,
Da širi se in rase
Sedaj in poznih let!

Vsi.

Krepkó spev dôni vnet:
Na večne, večne čase
Bog živi rodni svet,
Da širi se in rase
Sedaj in poznih let! —

zloga (str. 5) namesto
sloga (obzirolaji)

za/te (str. 6) I. izd.

zate - u - II. - u -

čestiti (str. 7) I. - u -

časiti - u - II. - u -

staje (10) I. - vstaja (10) II. izd.

znova (14) I - novič (14) II.

poznate (14) I - spoznate (14) II.

V II. izd. je na str. 17 vloženi
16 verzov v 2 kritičah (8 vrstičnih),
ki jih v I. izd. ni.

MIJATOVIĆ, Ovijetin :
Organizacioni izveš